

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0

ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

SCHOOL ADMINISTRATION MODEL UNDER THE LAMPHUN PROVINCIAL
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN THE EDUCATION 4.0

อรพิน สุภาวงศ์ *

Orapin Supawong

ไพโรภ รัตนชูวงศ์ **

Pairop Rattanachuwong

Corresponding Author E-mail: orapin.sup@crru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 2) สร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 3) ประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและอาจารย์จากมหาวิทยาลัย จำนวน 8 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า มี 4 องค์ประกอบ ด้านกระบวนการ (POLC) มี 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การควบคุม และการมีส่วนร่วม โดยนำวิถีครูบาในการมีส่วนร่วมมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกระบวนการดำเนินงานทุกขั้นตอน คือ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมใช้ประโยชน์หรือร่วมรับผลประโยชน์ ด้านผลผลิต มี 3 ด้าน ด้านผลลัพธ์ มี 3 ด้าน 4) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ และโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน มีความครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, การพัฒนาสถานศึกษา, การศึกษา 4.0

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current and desirable conditions the development of educational institutions in the Education 4.0; 2) to construct and develop administrative model to develop educational institutions in the age of Education 4.0; 3) to assessment of the management model for the development of educational institutions in the era of Education 4.0. The sample group consisted of 8 administrators and professors from universities. The data were statistically analyzed for percentage, mean and standard deviation.

* หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

The results of this research found that: the administration model for the development of educational institutions in the Education 4.0 era of schools under the Lamphun Provincial Administrative Organization comprised: 1) Principles of the Model; 2) Objectives of the Model; 3) System and Mechanisms of the Model involved Input Factors consisting of 4 components; Procedure consisting of 5 POLC components i.e. planning, organizing, leadership, control, and participation by integrating the KRUBA's Way to drive participation in every step i.e. planning, implementation, evaluating and benefits sharing; Productivity consisting 3 aspects; Outcome consisting of 3 aspects; and Success Conditions of the Model. The experts were of the opinion that the administration model for the development of educational institutions in the Education 4.0 era of schools under the Lamphun Provincial Administrative Organization was comprehensive, appropriate, feasible. and usefulness at a high level.

Keywords: Administration model, Educational development, Education 4.0

บทนำ

ประเทศไทยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและมีแนวทางที่ชัดเจน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเป้าหมายให้ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายใน ปี 2579 ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทย ที่มีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืน มีความเป็นธรรมในสังคม ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคและโลก ระบบเศรษฐกิจดิจิทัล เข้มแข็งและเติบโตอย่างมีคุณภาพ เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม ระบบการบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบต่อ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชน มีส่วนร่วม คนไทยในอนาคตจึงต้องมี ศักยภาพและร่วมกันพัฒนาประเทศ สามารถปรับตัวรองรับบริบทการพัฒนาในอนาคต มีทักษะ ในการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้ สังคมแห่งการเรียนรู้ที่คนไทยสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2561, น. 90) ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2560, น. 17) ได้ให้แนวทางของคุณลักษณะของเยาวชนที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในสังคมปัจจุบัน ว่าต้องเป็นผู้ผลิตที่มีคุณภาพ และเป็นผู้สร้างสรรค์ไม่ใช่ผู้ตาม เป็นผู้มี วิจารณญาณ มีผลิตผล และมีความรับผิดชอบ ทั้งยังเสริมว่าประเทศไทยต้องการคนในสังคมที่มีความคิดใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพึ่งพิงและการเป็นอิสระมีความพร้อม ต่อกระแสโลกาภิวัตน์ บทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา 4.0 ลงสู่การปฏิบัติ ในด้านการศึกษาในการขับเคลื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร คุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านความรู้ความสามารถ ด้านภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ และคุณธรรม การบูรณาการการจัดการเรียนการสอนด้วยการใช้เทคโนโลยี แสวงหาความรู้ ต่อยอดความรู้ และเป็น การศึกษาสู่อนาคต ที่เน้นการผลิตคนไป สร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างแท้จริง ให้มี

ประสิทธิภาพ เหมาะสม และสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานที่กำหนด

จากสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏของระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันเน้นการปฏิรูปการศึกษาแต่ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงรูปธรรมที่ดีขึ้น ทั้งยังเป็นต้นตอที่นำไปสู่จุดอ่อนและปัญหาทางการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันอย่างมากมาย ซึ่งหากไม่มี การปฏิรูประบบการเรียนรู้ครั้งใหญ่ก็ยากที่จะหนีพ้นจากปมปัญหาใหญ่หลวงนี้ (ภาวิข ทองโรจน์, 2551)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่มีมาตรฐานด้านปัจจัยอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ในขณะที่มาตรฐานผู้เรียนยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับปัจจัยที่ใช้ในการจัดการศึกษา สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูน จะต้องเร่งพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อยกระดับมาตรฐานด้านผู้เรียนให้เพิ่มสูงขึ้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งในจังหวัดลำพูน ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำพูนไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการศึกษา ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ขาดความต่อเนื่อง ทางการเมือง ขาดขวัญ กำลังใจและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้ไม่เพียงพอ ยังต้องพึ่งพิงงบประมาณจากส่วนกลาง ทำให้ไม่มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ องค์กรบริหารส่วนจังหวัดลำพูนจึงได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดระยะ 4 ปีขึ้น โดยเน้นการ

พัฒนาองค์กรเพื่อความยั่งยืนในการบริหารจัดการ การพัฒนาหลักสูตรความรู้ในสถานศึกษา สนับสนุนการบริหารจัดการโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อส่งเสริม ยกระดับและพัฒนาหัตถกรรมในจังหวัดลำพูนด้วย นวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้จังหวัดลำพูนเป็นเมืองหัตถกรรมสร้างสรรค์ เพื่อให้การพัฒนาจังหวัดลำพูนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานจังหวัดลำพูน, น. 87-88)

จากสภาพปัญหาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีศักยภาพเพื่อรองรับพลวัตของโลกในศตวรรษที่ 21 นั้น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนนโยบายการศึกษา 4.0 ลงสู่การปฏิบัติในด้านการศึกษา ในการขับเคลื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอน หลักสูตร คุณลักษณะของผู้บริหาร ด้านความรู้ความสามารถ ด้านภาวะผู้นำ วิสัยทัศน์ และคุณธรรม การบูรณาการจัดการเรียนการสอน ด้วยการใช้เทคโนโลยีแสวงหาความรู้ ต่อยอดความรู้และเป็นการศึกษาสู่นอนาคต ที่เน้นการผลิตคนไปสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างแท้จริง ให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม และสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานที่กำหนด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวิเคราะห์เอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์เนื้อหา

1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามองค์ประกอบ ของขอบข่ายการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ประชากร คือ โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน จำนวน 4 แห่ง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครู จำนวน 58 คน รวม

ทั้งสิ้น 62 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย โรงเรียนมัธยมตากสินระยอง และโรงเรียนสามโคก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

2.1 การยกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยนำข้อมูลจากการศึกษาองค์ประกอบ และแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ร่างรูปแบบการบริหารเพื่อ

พัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความครอบคลุมและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำไปสรุปเป็นความเรียงและแก้ไข

3. ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน จำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน (Planning) 2) ด้านการจัดองค์กร (Organizing) 3) ด้านการนำ (Leading) 4) ด้านการควบคุม (Controlling) สรุปได้ว่า การบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 จะประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา วางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการตามระบบประกันคุณภาพบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางวิชาการ นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ สร้างวัฒนธรรมองค์กร ปรับโครงสร้างการบริหารงาน กำหนดภารกิจมอบหมายงาน โดยนำวิถีครูบางงานหน้าหมู่ของครูบาศรีวิชัยมาใช้ คือ หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลและการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์หรือรับผลประโยชน์ ให้เป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรมตามบริบทของชุมชนและสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะและทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้บริหารท้องถิ่น หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้นำผลการศึกษาสภาพดังกล่าวไปจัดทำร่างรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

2. สรุปผลการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน หลังจากการตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบ ด้านความครอบคลุมและความเหมาะสม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาจนได้รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 หลักการของรูปแบบ คือ การบริหารจัดการสถานศึกษา 4.0 ที่เน้นความสำคัญในเรื่องของการพัฒนาและ

เสริมสร้างศักยภาพคน โดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและการมีส่วนร่วม ความสำเร็จตามแนวทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับบริบทของความเป็นท้องถิ่น

2.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ เพื่อให้สถานศึกษานำแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ที่เป็นท้องถิ่น และการจัดการศึกษาในยุค 4.0 ไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมกับระดับ และประเภทของการจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.3 ระบบและกลไกของรูปแบบ ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) สมรรถนะและทักษะของครู 3) หลักสูตรสถานศึกษา 4) ปัจจัยสนับสนุน ด้านกระบวนการ (Process) มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) และ 5) การมีส่วนร่วม (Participation) โดยให้การมีส่วนร่วมมาขับเคลื่อนกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน คือ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมใช้ประโยชน์ ด้านผลผลิต (Output) มี 3 ด้าน คือ 1) ด้านนักเรียน มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (3Rs 8Cs) 2) ด้านครู มีสมรรถนะหลักและสมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน และ 3) ด้านผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารองค์การการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ และด้านผลลัพธ์ (Outcome) มี 3 ด้าน คือ 1) ผู้เรียนรู้เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อสังคมที่มั่นคง ยั่งยืน และ 3) พลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อสันติสุข

2.4 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ได้แก่ 1) ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ครูพร้อมเปลี่ยนแปลงตนเอง และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ และ 4) โรงเรียนมีสภาพเหมาะสมกับการเรียนรู้ และมีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

3. ผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปว่า ด้านองค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกประเด็น ยกเว้นหลักการของรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยที่วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และหลักการของรูปแบบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ส่วนด้านระบบและกลไกของรูปแบบในภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดเกือบทุกประเด็น ยกเว้นการควบคุมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบมีความครอบคลุมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จึงสรุปได้ว่าความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียน

สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ผ่าน
เกณฑ์การประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อ
พัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของ
โรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด
ลำพูน พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปราย
ดังนี้

1. สภาพรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา
สถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียน
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ที่
จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการ
วางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำ และ
ด้านการควบคุม พบว่า ประเด็น ที่มีความ
ต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการนำ ผู้บริหาร
ต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการงาน 4 ฝ่าย
คือ งานวิชาการ งานบริหารทั่วไป งาน
งบประมาณ และงานบุคคล ผลที่เป็นเช่นนี้
อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเป็นส่วนสำคัญที่จะ
นำองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ มีภาวะผู้นำเป็น
ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีพฤติกรรมในการ
บริหารที่มีหลักการ มีความสามารถบริหาร
ทีมงานที่ร่วมมือร่วมแรงกันดำเนินงานให้
เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร สร้างแนวคิด
ในการบริหารและเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มี
ความสามารถ ในการปรับตัว มีความยืดหยุ่น
และคล่องตัว ปรับเปลี่ยนความคิดวิธีการ
บริหารจัดการให้เหมาะสมกับการศึกษา 4.0 มี
การพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
ส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรเพื่อเตรียม
ความพร้อมกับการศึกษา 4.0

สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการดังนี้
กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555, น. 20) ที่ได้
กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่าเป็นการ

ตอบสนองเชิงจินตนาการ (imagination) และ
การนำบุคคลอื่น ๆ (Leading people) ด้วย
แนวทางใหม่ ๆ (New Solutions) หรือวิธีการ
ใหม่ ๆ (New Method) อย่างท้าทาย
(Challenging) และ มีความยืดหยุ่น
(Flexibility) ที่สำคัญภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์
ยังเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อม (Environment)
เพื่อให้เกิดการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และสนับสนุนให้
ผู้อื่นได้มีความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้
รัชฎากร อัครจันทร์ (2560, น. 271) ได้ศึกษา
รูปแบบการพัฒนภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มี 6 องค์ประกอบ
หลัก 13 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การมี
วิสัยทัศน์ มุ่งองค์ประกอบย่อย คือ การสร้าง
วิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการ
ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 2) การมีจินตนาการ มี
องค์ประกอบย่อย คือ ความคิดสร้างสรรค์และ
อารมณ์ขัน 3) การมีแรงจูงใจ มุ่งองค์ประกอบ
ย่อย คือ ความต้องการ และแรงขับ 4) ความ
ยืดหยุ่น มุ่งองค์ประกอบย่อย คือ การปรับตัว
เข้ากับสถานการณ์ และการคิดอิสระ 5)
ความสามารถในการแก้ปัญหา มุ่งองค์ประกอบ
ย่อย คือ สถิติปัญญา และประสบการณ์ และ 6)
การปฏิบัติ สู่เป้าหมาย มุ่งองค์ประกอบย่อย
คือ ความสามารถภายในตัวบุคคล การให้
ข้อมูลย้อนกลับ

2. รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา
สถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียน
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนแนว
ทางการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุค
การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดลำพูน ได้มีการดำเนินงาน
เพื่อให้ได้แนวทางพัฒนารูปแบบผ่านการ

สัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) นำไปสู่กระบวนการเชิงระบบ ซึ่งบทบาทของการบริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ที่มีประสิทธิผล ควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการเชิงนวัตกรรม การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อยุคการศึกษา 4.0 การปลูกฝังภาวะผู้นำให้กับบุคคลอื่น การปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาสมรรถนะและทักษะให้แก่ครูผู้สอน การบริหารจัดการกับคน ข้อมูล และกระบวนการ ซึ่งกระบวนการเป็นหน้าที่หรือกิจกรรมหลักที่ผู้บริหารต้องกระทำ ในปัจจุบันนิยมใช้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ POLC การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) ซึ่งมีการพัฒนาการของแนวคิดมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1916 ในสมัยของฟาโย (Henri Fayol) ซึ่งในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญของผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่ากระบวนการบริหารจัดการนั้นยังขาดความเป็นท้องถิ่นของจังหวัดลำพูน จึงได้มีการเพิ่มเติมการมีส่วนร่วมหรือวิถีครูบางงานหน้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นนโยบายการดำเนินงานของผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ในขณะนั้นได้นำหลักการมีส่วนร่วมของครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา มาใช้เป็นแนวทางในกระบวนการเสริมสร้างการพัฒนาสถานศึกษาด้วยการอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยให้ทุกภาคส่วนได้มีการร่วมแรงร่วมใจกันทำงานด้วยแรงศรัทธาตามแนวทางงานประสบความสำเร็จ สร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

หรือเป้าหมายขององค์กรต่อไป มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 การวางแผน (Planning) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะเป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา และเป็นแนวทางเพื่อบังคับสู่ผลสำเร็จที่คาดหวังในอนาคต เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน ให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัดเวลา และทรัพยากร การปฏิบัติงานจะประสบผลสำเร็จมากหรือน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับ การวางแผน สอดคล้องกับ ไพฑูรย์สินลารัตน์ (2559, น. 164) ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำในยุคการศึกษา 4.0 ของผู้บริหารระดับสูงในองค์กรว่า ควรมีภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์อยู่ในตนเอง กล่าวคือ มีความสามารถในการรู้จักและเข้าใจสภาพการณ์ขององค์กร การเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถกำหนดบทบาทและทิศทางขององค์กรได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ จิตรวี ซื่อสัตย์ (2564, น. 285-290) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการมีวิสัยทัศน์ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนย่อมมีวิธีการและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อบริหารสถานศึกษาที่มีความชัดเจน แสดงออกถึงภาพในอนาคตที่เป็นไปได้ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเป้าหมาย ของสถานศึกษานอกจากนี้ The Wallace Foundation (2012, p. 10) มุลินิธีให้ทุนสนับสนุนโครงการส่งเสริมความเป็นผู้นำการศึกษาใน 24 รัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา (Shaping a vision of academic success for all students) ได้

เสนอแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการใช้ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ เพื่อความสำเร็จทางวิชาการ สำหรับนักเรียนความเข้าใจและมีส่วนร่วมของบุคลากรในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

2.2 การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาตามภาระงาน มอบหมายงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย การจัดองค์การที่ดีจะช่วยให้การบริหารการจัดการมีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากทำให้ทราบขอบเขตแสดงให้เห็นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ได้ชัดเจน ช่วยป้องกันการทำงานที่ซ้ำซ้อน ช่วยประสานงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้ดี และช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง ดังงานวิจัยของ ปุณณต์ ไชยคำ (2561, น. 339) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย เน้นกระบวนการบริหารและการจัดการงาน 4 ฝ่าย คือ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร งานบริหารทั่วไป ตั้งแต่กระบวนการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย การจัดการรูปแบบโครงสร้างขององค์กร การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน การเลือกสรรคนที่มีคุณภาพเข้ามาทำงาน การควบคุมให้งานที่ทำบรรลุผลสำเร็จเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วรชัย ภิรมย์ (2559, น. 231) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า ปัจจัย การบริหารเป็น

หนึ่งปัจจัยที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารจะต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครู และบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน มีการคัดเลือกบุคลากรในการทำงานโดยอาศัยความรู้ความสามารถและความพึงพอใจเป็นหลัก เพื่อให้การดำเนินงานในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.3 การนำ (Leading) ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการบริหารสถานศึกษา เป็นกลไกหลัก ในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สำเร็จได้อย่างยั่งยืน บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของยุคการศึกษา 4.0 จะต้องเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาทั้งด้านโครงสร้าง กระบวนทัศน์ใหม่ในการจัดการศึกษา และการปรับองค์กรตลอดจน การดำเนินงานในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยยนต์ เพาพาน (2559, น. 4-5) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญ และเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะเป็นนักบริหารมืออาชีพจะสามารถนำพาการปฏิรูปไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และบริหารจัดการให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้ นอกจากนี้ The Wallace Foundation (2012, p. 10) มุลินี ธิให้ทุนสนับสนุนโครงการส่งเสริมความเป็นผู้นำการศึกษาใน 24 รัฐ ของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรนำไปใช้ 5 ประการ คือ

1) การสร้างวิสัยทัศน์เพื่อความสำเร็จทางวิชาการสำหรับนักเรียน การนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และมีส่วนร่วมของบุคลากรในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย 2) สร้างบรรยากาศ ที่อบอุ่น เพื่อการศึกษา ผู้บริหารต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับนักเรียน และบุคคลภายนอก เพราะโรงเรียนเป็นศูนย์ กลางทางการเรียนและกิจกรรมบรรยากาศ มีความสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การปลูกฝังภาวะผู้นำให้กับบุคคลอื่น ทั้งครูในโรงเรียนถือว่าเป็นทรัพยากรสำคัญในการบริหาร การสร้างให้ครูเป็นผู้นำทางวิชาการจะส่งผลให้โรงเรียนมีการพัฒนาไปสู่คุณภาพและมีมาตรฐานทางการศึกษา 4) การปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจะมุ่งทำงานด้วยความเอาใจใส่ในการปรับปรุงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมุ่งถึงคุณภาพการสอน และให้บรรลุผลสำเร็จ ตามความคาดหวังของผู้เรียนและผู้ปกครอง และ 5) การบริหารจัดการกับคน ข้อมูล และกระบวนการ ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพต้องให้ความสำคัญกับบุคลากรทั้งครู บุคลากร และผู้เรียนรวมทั้งการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารและกระบวนการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยณัฐ วงศ์เครือศรี (2562, น. 245) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนางานผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุค ไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 พบว่า องค์ ประกอบด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0 ของภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้นักเรียนยุคไทยแลนด์ 4.0 ของ

โรงเรียนประถมศึกษา คือ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด โครงสร้างเวลาเรียน ตลอดจนเกณฑ์การวัดประเมินผล ให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถกำหนดทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนในแต่ละระดับตามความพร้อมและจุดเน้น โดยมีการออกแบบกลางเป็นแนวทางที่ชัดเจน เพื่อตอบสนองนโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีความพร้อมในการก้าวสู่สังคมคุณภาพ ประกอบด้วย การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0 การวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษา ปี 2561 การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายใน และภายนอกโรงเรียน การวิเคราะห์ความต้องการของชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

2.4 การควบคุม (Controlling) เป็นการกำหนดมาตรฐานการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา มีระบบงานขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน และหลักเกณฑ์ประเมิน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการปฏิบัติงานและประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีหลักเกณฑ์ ทั้งในส่วนของการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล

ปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และจัดทำ รายงานประเมินตนเอง โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุก ฝ่ายมีส่วนร่วมวางแผน ปรับปรุง และพัฒนา อีกทั้งร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและ คุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรชร ปราจันทร์ (2559, น. 266-267) ได้ทำ การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ระบบ ของ สถานศึกษาที่เอื้อต่อการส่งเสริมการคิดเชิง นวัตกรรม คือ เน้นบริหารแบบบูรณาการเข้า ด้วยกันเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงอย่างลงตัว มี ปฏิสัมพันธ์กับทุกฝ่ายเพื่อถ่ายทอดและสร้าง ความเข้าใจที่ตรงกัน มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนผลการ ดำเนินงานมาปรับปรุง โดยมีระบบการให้ รางวัลและการยอมรับ ระบบการจัดการ ความรู้และข้อมูลข่าวสาร หากสถานศึกษามี ระบบการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบการสร้างขวัญและกำลังใจที่ เหมาะสมจะส่งผลให้บุคลากรเกิดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และเกิดแนวคิดใหม่ในการ สร้างสรรค์นวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย และ สาโรจน์ ขจรจันทะ (2560, น. 181-185) ได้ ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาประเภทช่าง อุตสาหกรรม ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 การพัฒนากระบวนการบริหารภายใน สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการ พัฒนากระบวนการติดตามและรายงานผลการ ดำเนินงานพัฒนาระบบการประเมินและการ รับรองคุณภาพ มีการนิเทศภายในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง รายงานผลการ ดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์อย่าง

สม่ำเสมอ และจัดระบบการประกันคุณภาพให้ มีคุณภาพและมาตรฐานไม่แตกต่างกันระหว่าง สถานศึกษาช่วงอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาด กลาง หรือขนาดใหญ่

2.5 การมีส่วนร่วม (Participation) ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามี ความสำคัญและจำเป็นในสังคม โดยเฉพาะ อย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจหรือ เป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ การจัดทำรูปแบบ การบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุค การศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การ บริหารส่วนจังหวัดลำพูน จึงนำเอา กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมตามหลักวิถี ครุบามาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วม ในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล การมีส่วนร่วมในการใช้และรับ ผลประโยชน์และร่วมกันดูแลรักษา ซึ่งหากทุก คนที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามกระบวนการมี ส่วนร่วมดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์แบบ สอดคล้องกับ พระชนกพันธ์ ญาณิสโร (2560, น. 216-221) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนา สังคมตามหลักอารยธรรมวิถีของสี่ครูบาใน จังหวัดลำพูน พบว่า การพัฒนาสังคมตามหลัก อารยธรรมวิถีครูบาในจังหวัดลำพูนนั้นมี จุดเริ่มต้นจากกระบวนการสร้าง การเรียนรู้ หลักวิถีครูบา เมื่อกระบวนการสร้างการเรียนรู้ เกิดขึ้น สิ่งตามมาคือกระบวนการสร้างการมี ส่วนร่วม 4 ด้าน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน เพื่อ เสนอความต้องการ ปัญหาและสรุปเป็น โครงการ 2) ร่วมดำเนินการ คือการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมทุน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการ ทำงานภายใต้การบริหารจัดการของครูบา 3) ร่วมติดตามประเมินผล เป็นการร่วมกันของทั้ง

ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมกันตรวจสอบผลการดำเนินการว่าเป็นไปตามที่คาดหวังหรือไม่ และ 4) ร่วมใช้ และรับผลประโยชน์ เป็นการร่วมกันใช้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากโครงการต่าง ๆ รวมทั้งการร่วมกันดูแลรักษา ซึ่งหากชุมชนสามารถที่จะดำเนินการตามกระบวนการ มีส่วนร่วมดังกล่าวได้อย่างสมบูรณ์แบบก็จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมโดยใช้หลักวิถีครูบา ในการพัฒนาสังคมแบบมีส่วนร่วมได้อย่างยั่งยืน รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำแบบร่วมมือ สร้างสิ่งที่เรียกว่าจิตสำนึกความเป็นเจ้าของร่วมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาก็จะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2556, น. 2) ได้กล่าวถึงทัศนคติ 10 ประการสำหรับผู้ผู้นำในศตวรรษที่ 21 ว่าต้องการภาวะผู้นำแบบร่วมมือ มากกว่าแบบใช้อำนาจหรือการบังคับ ผู้นำจะต้องให้การศึกษาและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ตามและจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีและการสื่อสารผู้นำในปัจจุบันและอนาคตจะต้องพัฒนาทัศนคติใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น

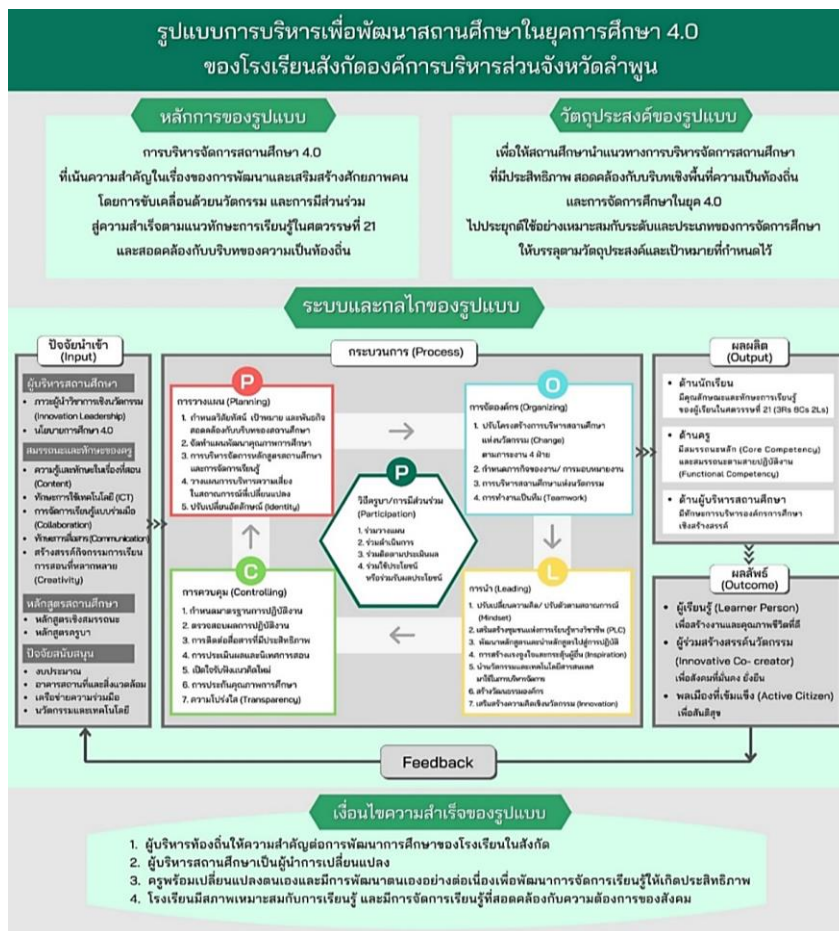
3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ของการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ซึ่งได้ผ่านการประเมินด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และประสบการณ์ เป็นนักวิชาการหรือเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เป็นอาจารย์หรือนักวิชาการความเชี่ยวชาญทางด้านบริหารการศึกษา

หรือด้านการพัฒนารูปแบบ เนื่องจากกระบวนการ พัฒนารูปแบบ มีขั้นตอนที่ถูกต้อง เหมาะสม มีความสอดคล้องของขั้นตอนการพัฒนา แต่ละขั้นตอนดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยการใช้แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูล ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น และการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนโดยการยกร่างรูปแบบโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และตรวจสอบรูปแบบ โดยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบโดยการใช้แบบประเมินซึ่งขั้นตอนดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ วาโร เฟิงส์วีสต์ (2553, น. 11) ได้เสนอแนวทางการประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้ โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติและงานวิจัย บางเรื่องนั้น ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุปและสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ Bown & Moberg (สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล, 2554, น. 241) ที่ได้สังเคราะห์รูปแบบมาจากแนวคิดเชิงระบบกับหลักการบริหารตามสถานการณ์ ได้สรุปการสร้างรูปแบบ ไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าควรทำอย่างไร แต่โดยทั่วไปจะต้องเริ่มต้น

จาก การหาองค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับรูปแบบ และสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยของ โสภ อำนวยรัตน์ (2555, น. 20-24) และ จีระพงษ์ หอมสุวรรณ (2556, น. 37) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ มีกระบวนการวิจัย 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์สถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ยก ร้างและตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้นด้วย แบบประเมินโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีองค์ประกอบของรูปแบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ ในการนำไปสู่การปฏิบัติ รายละเอียด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหาร เพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด ลำพูน เป็นรูปแบบหนึ่งที่มียุทธศาสตร์ประกอบของ รูปแบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ รูปแบบที่ พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสม และมีความ เป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุน ให้มีการนำรูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา สถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนไปใช้ และทำการประเมินผลเพื่อนำไปพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริม ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการ บริหารสถานศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ให้ สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและ ท้องถิ่น

1.3 ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ จัดการตามหาต้องตระหนักและเห็น ความสำคัญด้านการส่งเสริมพัฒนาทักษะ ผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 และต้อง ดำเนินการอย่างจริงจัง ตั้งแต่ระดับนโยบาย จนถึงระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้บริหาร สถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการ ขับเคลื่อนให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ผู้บริหาร สถานศึกษาควรวิเคราะห์สภาพบริบท รวมทั้ง เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานเพื่อ

พัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ให้ ประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบ ข้อสังเกตและนำไปสู่ข้อเสนอแนะการนำ ผลการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ควรมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารเพื่อ พัฒนาสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของ ผู้เรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้าง ผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเป็นมนุษย์ใน ศตวรรษที่ 21 อย่างสมบูรณ์ ต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่า หลักการของ รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาใน ยุคการศึกษา 4.0 คือ การบริหารจัดการ สถานศึกษา 4.0 ที่เน้นความสำคัญในเรื่อง ของการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน โดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและการมี ส่วนร่วมสู่ความสำเร็จตามแนวทักษะการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังสอดคล้อง กับทักษะด้านอารมณ์ (Soft skills) และ 4c ซึ่งเป็นทักษะที่ทุกคนในศตวรรษที่ 21 ต้องมี อันได้แก่ 1) Communication ทักษะใน การสื่อสาร และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 2) Collaboration ทักษะในการทำงานกับ ผู้อื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับ Leadership ทักษะใน การเป็นผู้นำ และTeamwork ทักษะใน การทำงานเป็นทีมกับผู้อื่น 3) Critical thinking ทักษะในการคิดวิเคราะห์และทักษะในการ แก้ปัญหา Problem Solving 4) Creativity ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะเอามาใช้ ในการทำงานและการคิดแก้ปัญหา อีกทั้งยังเป็นเป้าหมายที่ 1 เป้าหมายด้านผู้เรียน ของ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579 ดังนั้นในการวิจัย ครั้งต่อไปจึงควรมีการ พัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนา

สถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0 ของผู้เรียนใน ความพร้อมในการเป็นมนุษย์ในศตวรรษที่ 21
ระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างผู้เรียนให้มี อย่างสมบูรณ์ต่อไป

แหล่งอ้างอิง

- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา อาชีวศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- จิตรวี ชื่อสัตย์. (2564). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา).
- จิระพงษ์ หอมสุวรรณ. (2556). *การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 15(ฉบับพิเศษ), 34-42.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21*. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(1), 1-9.
- ปิยณัฐ วงศ์เครือสร. (2562). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร). สืบค้น 20 มกราคม 2565, จาก https://gsmsis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59620248104
- ปณณต์ ไชยคำ. (2561). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).
- พระนฤพันธ์ ญาณิสสุโร. (2560). *กระบวนการพัฒนาลังคมตามหลักอารยธรรมวิถีของลี้ครุบา ในจังหวัดลำพูน*. ลำพูน: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2560). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวิข ทองโรจน์. (2551). *สภาสถาบันอุดมศึกษากับการพัฒนาอุดมศึกษา*. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.dusit.ac.th/course1/standard/No-3.pdf>
- รัชฎากร อัครจันทร์. (2560). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- วรชัย ภิรมย์. (2559). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).

- วาโร เฟ็งสัวส์ดี. (2553). สถิติประยุกต์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีทัศน์ต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- สาโรจน์ ขอจ่วนเดี่ยว. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภท ช่างอุตสาหกรรม ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานจังหวัดลำพูน. (2560). แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ.2561-2564). ลำพูน: กลุ่มงาน ยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ.
- สุภัทร พันธุ์พัฒนกุล. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- โสภา อำนวยรัตน์. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพของวิทยาลัยการอาชีพ สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 14(3), 20-24.
- อรชร ปรารจันทร์. (2559). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของครูใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- The Wallace Foundation. (2012). *The school principal as leader: guiding schools to better teaching and learning*. Retrieved 2018, 1 May, from <https://www.wallacefoundation.org/knowledge-center/Documents/The-School-Principal-as-Leader-Guiding-Schools-to-Better-Teaching-and-Learning-2nd-Ed.pdf>